

Брюксел, 6 ноември 2024 г.
(OR. en)

14733/24

CULT 97
EDUC 400
AUDIO 96
JEUN 268
DIGIT 214
RECH 473

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Ролята на библиотеките за развитието на медийната грамотност – <i>Ориентационен дебат</i>

Приложено се изпраща на делегациите изготвен от председателството информационен документ, който да послужи за основа на ориентационния дебат на заседанието на Съвета по образование, младеж, култура и спорт на 25 – 26 ноември 2024 г.

Ролята на библиотеките за развитието на медийната грамотност

Ориентационен дебат

Съвет по образование, младеж, култура и спорт, 26 ноември 2024 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В работния план на Европейския съюз за културата за периода 2023 – 2026 г.¹ се признава променящата се обществена роля на библиотеките, особено за насърчаване на грамотността в цяла Европа. Библиотеките не са просто хранилища на книги; те са изключително важни платформи за обществена ангажираност, демократично участие и образователно развитие, като предлагат широк набор от услуги. От основно значение за тази роля е техният принос за развитието на медийната грамотност, което се превърна в належаща необходимост в един все по-цифровизиран и наситен с информация свят.

Пандемията от COVID-19 открои значението на библиотеките като основни общностни центрове, тъй като те се адаптираха да предоставят както физически, така и цифрови услуги по време на ограничителните мерки. Библиотеките продължиха да предлагат достъп до надеждна информация, служейки като ключови съюзници в борбата с невярната информация — задача, която е по-актуална от всякога. Според манифеста за обществените библиотеки на IFLA-ЮНЕСКО (2022 г.)² библиотеките трябва да функционират като посредници в ученето през целия живот и медийната грамотност, като предоставят на гражданите инструментите, от които се нуждаят, за да се ориентират в днешната сложна медийна среда.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207(01))

² IFLA: Международна федерация на библиотечните асоциации и институции, <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/>

В работния план за културата за периода 2023 – 2026 г. също така се посочва, че група за отворен метод на координация (ОМК) следва да работи върху темата за библиотеките между 2024 г. и 2025 г., за да проучи допълнително ролята на библиотеките за засилване на културното участие и развитието на умения, като се подкрепя не само грамотността, но и по-широките цели за социално приобщаване и демокрация. Освен това в насоките на Съвета на Европа и на EBLIDA³ отново се изтъква решаващата роля на библиотечните политики за насърчаване на демократично, добре информирано, справедливо, устойчиво, сплотено и приобщаващо общество.

2. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ ПРЕОДОЛЕНИ

Развитието на медийната грамотност е едно от най-важните предизвикателства, пред които са изправени съвременните общества, включително в Европа. Невярната информация и дезинформацията се разпространяват бързо, често изострени от цифровите платформи и фрагментираната медийна среда. Тъй като медийните технологии се развиват бързо, уменията, които хората усвояват по време на формалното образование, се нуждаят от постоянно актуализиране. Благодарение на тяхната надеждност и установени позиции в общностите библиотеките са в уникалната позиция да действат като посредници между гражданите и огромното количество информация, с която те се сблъскват. Те могат да направят това, като предлагат обучения, като бъдат домакини на образователни програми и като предоставят ресурси, които повишават осведомеността относно потреблението и създаването на медийно съдържание. По този начин библиотеките могат да действат като многофункционални общностни учебни центрове, като същевременно подкрепят ученето през целия живот.

³ EBLIDA: Европейското бюро на библиотечните, информационните и документационните асоциации, <https://www.eblida.org/News/2022/Council-of-Europe-EBLIDA-Guidelines-on-Library-legislation-and-policy-in-Europe-en.pdf>

Въпреки това трябва да бъдат преодолені няколко ключови предизвикателства, за да могат библиотеките да реализират напълно този потенциал:

- Пропуски в образованието по медийна грамотност: Бързото развитие на цифровите технологии означава, че програмите за медийна грамотност трябва да се актуализират редовно, за да запазят своята значимост. Библиотеките трябва да предлагат програми за обучение и да предоставят инструменти, които не само да преподават основни медийни умения, но и да подкрепят формалното образование, особено във връзка с аналитичното мислене, идентифицирането на надеждни източници, разбирането на пристрастността на медиите, ориентирането в онлайн платформите за безопасен онлайн опит, уменията за създаване на съдържание, демократичното участие и етичното използване на информацията. Библиотеките обслужват широк кръг читатели — от деца до възрастни хора, с различна степен на умения за медийна грамотност. Поради това е от съществено значение да се предоставят адаптирани програми за медийна грамотност, за да се отговори на нуждите на различните обществени групи.
- Инфраструктура и финансиране: Въпреки че много библиотеки преминаха към цифрови услуги, различията в инфраструктурата — особено в селските и отдалечените райони — засягат тяхната ефективност за насърчаване на основната медийна грамотност. Адекватното финансиране е от решаващо значение за преодоляване на тези пропуски и за стандартизиране на равнището на достъп до ресурси във всички региони. Партньорствата с училища, академичните среди, технологични дружества, други свързани дружества от частния сектор, фондации и граждански организации играят жизненоважна роля за разширяване на програмите за медийна грамотност. Привличането на външен експертен опит и ресурси може да спомогне за увеличаване на инициативите за медийна грамотност, за да се достигне до по-широка аудитория, да се осигурят целенасочени знания и да се разработят адаптирани учебни програми.
- Развитие на библиотечарските умения: Библиотеките не могат да развиват умения за медийна грамотност, без да инвестират в човешките си ресурси. Библиотечарите се нуждаят от непрекъснато обучение, за да бъдат в крак с технологичния напредък и променящите се потребности на общностите, които обслужват. Развитието на тези умения е от решаващо значение, за да се гарантира, че библиотечарите могат да помагат на гражданите да се ориентират в днешната цифрова информационна среда.

3. ВЪПРОСИ ЗА ОРИЕНТАЦИОННИЯ ДЕБАТ

Председателството приканва министрите да проучат и споделят информация за начините, по които библиотеките могат да подобрят уменията за медийна грамотност на обществото, въз основа на следните въпроси:

- Ролята на библиотеките: *Как библиотеките могат да разширят своите програми за медийна грамотност, за да подобрят медийната грамотност и уменията за критично четене сред гражданите, за да им помогнат да се справят по-добре с предизвикателствата на цифровата ера (напр. онлайн дезинформация, онлайн тормоз и онлайн реч на омразата, убедителни фалшификати)?*
- Ресурси, необходими за предоставяне на висококачествени услуги: *Кои партньорства например с академичните среди, технологичните дружества и организации следва да получат приоритет, за да се гарантира, че библиотеките продължават да са в крак със знанията, от които обществото като цяло се нуждае, и какви инициативи на равнище ЕС биха могли да допринесат за постигането на тази цел?*
- Умения, които трябва да бъдат придобити от библиотекарите: *Какви специфични умения са необходими на библиотекарите, за да се повиши способността им да преподават медийна грамотност и да насърчават критичното мислене сред читателите?*
